

Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi-Gözlem Yöntemine İlişkin Görüşleri

Turhan ÇETİN* & Zafer KUŞ** & Kadir KARATEKİN***

Özet

Bu araştırmanın amacı, Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gezi gözlem yöntemi hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Araştırma, Ankara ve Kırşehir ilinde görev yapan toplam 152 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmada, verilerinin toplaması amacıyla, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS paket programı kullanılmış ve verilen cevapların yüzde, frekansları çıkarılmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir; Gezi – gözlem metodunu Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından sık kullanılan bir metod değildir. Gezi düzenleyen öğretmenler, imkânları doğrultusunda yakın gördükleri, şehrin tarihi, turistik yerlerine, ders konuları ile ilgili resmi kurumlara, öğrencinin dikkatini çekebileceğini düşündükleri yerlere gezi düzenlemektedir. Öğretmenlerin bu yöntemi uygulayamamalarının veya az uygulamalarının nedeni; ekonomik problemler, gezi esnasında kaza ve tehlikeden çekinme, bürokratik işlemlerin uzun sürmesidir. Gezi gözlem yönteminin daha sık uygulanması için öğretmenlerin en çok ifade ettiği öneri ise; ekonomik problemlerin giderilmesi ve bürokratik işlemlerin azaltılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretimi, Gezi Gözlem Yöntemi, Sınıf Öğretmenleri, Sosyal Bilgiler Öğretmenleri

Opinions Of Class And Social Sciences Teachers About Trip-Observation Method

Abstract

The goal of this research is to present the opinions of class and social sciences teachers about trip and observation method. The research has been conducted with 152 teachers working in Ankara and Kırşehir. In the research during which scanning model has been used, a questionnaire which was developed by researchers has been applied in

* Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD.
tcetin@gazi.edu.tr

** Araş. Gör. Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
ABD. zaferkus@gmail.com

*** Öğrt., Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, MEB Sosyal Bilgiler Öğretmeni kadirkaratekin@gmail.com

order to collect data. While analysing the research data, the SPSS Package Programme has been used and percentage frequencies of given answers have been found. The results of our findings can be summarised as so: trip and observation is not a method frequently used by class and social sciences teachers. Teachers generally organise trips to their cities' historical and touristical places, public institutions taught in lessons and places where they think to attract students' attention. The reasons why teachers can not realise or rarely realise this method are economical problems, to avoid accident and dangers during trips and prolixity of bureaucratic treatments. Most teachers' offer for making the usage of trip and observation method more possible is to meet the economical problems and to lessen the bureaucratic treatments.

Key Words: Social Studies Teaching, Trip and Observation Method, Primary School Teachers, Social Studies Teachers

Giriş

Eğitim-öğretimde teorik bilginin yanı sıra, uygulanabilir bilgiye de ihtiyaç vardır. Günümüzde toplumsal ve bireysel ihtiyaçları karşılayan bilgiler daha anlamlı ve nitelikli bulunmaktadır. (Gök ve Girdin,2001:61). Rousseau derki: Çocuğunuza şifahi hiçbir ders vermeyiniz. O tecrübeden başka hiçbir şey kullanmamalı ve bilmemeli (Atuf, 1929: 81). Gözlem gezisi yöntemi, Rousseau'nun bu görüşünü bir ölçüde karşılamaktadır. Çünkü bu yöntem sınıf dışında öğrencilere büyük bir tecrübe kazandırmakta ve onlara dünyayı görme imkânı sağlamaktadır. Öğrenciler öğretim materyalinin olduğu yere giderek, gözlem yapma ve bu materyallerin doğal yerleşimlerinde çalışma imkanına sahip olmaktadırlar (Küçükahmet, 1997:76). Bu anlamda Gezi-gözlem yöntemi çok eskiden beri eğitim-öğretimde kullanılan etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Gezi yöntemini; öğrencilerin yakın çevrelerini tanımaları, okulda kazandıkları bilgiler ile gerçek yaşam arasında ilişki kurmaları, bilgileri asıl kaynağından elde etmeleri amacıyla kullanılan bir öğretim etkinliği olarak tanımlayabiliriz. (Erden, Tarihsiz:164). Gözlem ise; belli eğitsel amaçları gerçekleştirmek için, bir olay, nesne veya bir gerçeğin, niteliklerini tespit amacı ile dikkatli ve planlı şekilde incelenmesidir. Bu nedenle Gezi ve gözlem iç içe girmiş bir bütünü ifade eder. Bu sebeple okullarda organize edilen gözleme ilişkin geziye gözlem gezisi adı verilmektedir (Açıkgöz, 2006: 33). Geniş anlamda ise gezi - gözlem metodu; olayların meydana gelmiş olduğu ve bizzat

devam ettiği mekanlara giderek gözlem yapmak, yerinde değerlendirmelerde bulunarak, olaylar arası korelasyonları saptamaktır (Garipoğlu, 2001:14).

Birçok araştırmacı gözlem gezileri anlamında değişik tanımlamalar yapmıştır: ders gezisi, inceleme gezisi, çevre gezisi gibi. Bütün bu gezileri gözlem gezisi başlığı altında toplamak mümkündür. Zaten okullarda organize edilen gözleme ilişkin geziye gözlem gezisi adı verilmektedir. Böylece gezi-gözlem yöntemi ortaya çıkmıştır. Çünkü olay ve nesnelere yerinde gözlemek için mutlaka gidilecek mekânlara gezi düzenlenmelidir (Tunç, 2006: 46).

Planlı, amacına uygun yapılan gezilerin öğrenciye birçok yararı vardır. Daha Hicri 1328, miladi 1910 yıllarında Osmanlı Devletinde Harun Reşit adında bir uygulama öğretmeni bu yöntemin faydalarını şu şekilde belirtmektedir;

1. Sürekli olarak okul duvarları arasında mahkum kalan çocuklar, düzenlenen bir gezi ile, bir gün süreyle de olsa, kitaplarından, sınırlı sınıf ortamından uzaklaşır, bu da onlarda bir sevinç, bir ruhsal doyum sağlar.
2. Çocuklar gezintiler esnasında vatanlarını harita gibi yapay araç gereçlerle değil, doğrudan doğruya görür ve öğrenirler.(Oruç ve Kırpık, 2006:206).

Uygulaması zor olsa bile gezi-gözlem metodunun pek çok yararları vardır. Bunların başında, bilimsel araştırma metodunun en köklülerinden ve en önemlilerinden biri olan gözlem fikrinin yavaş yavaş öğrencilerde yerleşmeye başlaması gelir. Buna çevre-insan ve olaylar arasında ilişki kurma düşüncesinin kökleşmesi gibi önemli bir diğer yararı da eklemek gerekir (Doğanay, 1993:127). Yaratıcı gezi gözlem kişinin kendini düşüncelerini ve çevresini değiştirmeye dönük olarak kullanılır. Bütün ayrıntılardan yararlanma, uzun süreli bellekte var olan fen, tarih, coğrafya, matematik, müzik ve bedensel becerilerin kullanımı söz konusudur. (İnci ve Güleryüz, 2004: 116). Yine öğrencilerin, veri toplama sureti ile sonuca ulaşarak yorum yapma yeteneğini geliştirir. Öğrencilerin çevreye karşı olan ilgisinin artması, çevrenin değerlendirilmesi ve sorunların çözümü yönünde öğrencinin duyarlılığının geliştiği, toplumun bir ferdi olarak öğrencinin çevreye karşı olan ilgi ve sorumluluğu arttığı görülür. Öğrenci çevreyi tanıdıkça, vatan millet sevgisi bilinçli hale gelir. Öğrenci ülkemizdeki doğal güzellikleri ve kaynakları

tanıdıkça, gördükçe etkilenir. Bu kaynakların elbet bir gün tükenebileceği fikrine varır ve israftan kaçınılması gerektiği bilincine varır (Güngördü, 2002:97).

Gözlem gezilerine yönelik, ülkemizde yeterince bilimsel araştırma bulunmamasına rağmen yurt dışında konu ile ilgili araştırmalar günümüzden 30-50 yıl önce yapıldığı görülmektedir. Evans (1958), Kuhnen (1959), Benz (1962), Hosley (1974), Gennaro (1981) yaptıkları araştırmalarda gözlem gezilerinin faydalılığını ortaya koymuşlardır. Ülkemizde, bu yönetime ilişkin araştırmaların azlığına nedeni, bu yöntemin uygulamada yeterince kullanılmamasından kaynaklı olabilir. İlköğretim programının ayrılmaz bir parçası olması gereken gözlem gezilerinin niçin uygulamada yeterince ağırlığa sahip olmadığı sorusuna birçok cevap verilebilir. Örneğin Mason (1980) bu soruya; zamanı planlama eksikliği, yardım edecek kaynak kişi eksikliği, gezi riskini üstlenmede okulun ihmali, maddiyat eksikliği, elde edilebilir ulaşım imkânının sınırlılığı, aşırı bürokrasi, aşırı sınıf mevcudu olarak cevap vermiştir. Çocuklar eğitim-öğretim etkinlikleriyle ait oldukları topluma ve sosyal yaşama öğrenci olarak katıldıklarında sorumluluklarının bilincine daha fazla varabilirler. Bu konunun farkında olan müfredat hazırlayıcılar, son programda bu doğrultuda bazı değişiklikler yapmış, gezi gözlem yöntemini uygulamaya öğretmeni teşvik etmiştir. Özellikle, Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin amaçlarından büyük bir kısmı bu yöntemin etkili bir şekilde uygulanması ile gerçekleştirilebilir.

Gezi-gözlem tekniğinin etkili kullanımı için temel ilkeler şu şekilde sıralanabilir (Özden, 1999:169–170; Nas, 2000:140; Garipoğlu, 2001:17; Gök ve Girgin, 2001: 71; Tan, 2001:40; Taşpınar, 2005:82;):

- Gezi, belirli bir eğitimsel amacı gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır.
- Düzenlenecek gezinin sınıfta öğretilenlerle doğrudan ilişkisi olduğundan ve eğitsel değerinden emin olunmalıdır.
- Gezi kararı verilmeden önce gidilecek yerle ilgili bir plan yapılmalıdır. Gezi yapılacak yerin güzergahı, kurum ve kuruluşların adları açık bir şekilde belirtilmelidir. Bunun için gerekiyorsa bir plan yada bir harita oluşturulup bu harita veya plan üzerinde uğranacak noktalar gösterilmelidir.

• Kanad (1927)'a göre okul gezilerinde birinci derecede gerekli olan mesele, öğretmenin gezi dersine iyice hazırlanmasıdır. Onun gezi hakkında belirli bir planı olmalıdır. Çoğu zaman öğrenciye bu derste faydalı ve önemli ne gibi şeylerin öğretilmesi gerektiğini bilmek için geziyi kendisi yalnız olarak önceden yapmalı ve önemli gördüğü noktaları defterine kaydetmelidir. (Aktaran, Çetin ve Diğ, 2006:9)

• Gezi gözlem sırasında lüzumlu olan ve sonradan temini mümkün olmayacak araç-gereçlerin, geziden önce mutlaka temin edilmelidir.

• Anne-babanın, okul yönetiminin ve diğer öğretmenlerin desteği alınmalıdır.

• Öğrenciler, neleri gözleyecekleri konusunda önceden bilgilendirilmelidir.

• Gerekli seyahat önlemleri alınmalı ve uygun davranışlar öğrencilere söylenmelidir.

Gezi Sonrası

• Gezinin hedeflere ulaşip ulaşmadığı sınıf içinde tartışılmalıdır

• Çocukların gördükleri, ilginç buldukları olay ve nesnelere sınıf içinde tartışılmalıdır

• Öğrencilere gezi ile ilgili bir rapor yazdırılmalıdır.

• Öğrencilere yaşantılarını destekleyecek kitap okumalarına yardım edilmelidir.

• Ziyarete gidilen yere teşekkür yazısı gönderilmelidir.

Gözlem gezisi yöntemi, kapsamı sanıldığı kadar dar değildir. Gözlem gezisi yapılabilecek yerler bunun bir kanıtıdır: Obruklar, vadiler, şelaleler, antik kentler, kutsal mekânlar, köprüler, doğal oluşumlar (peribacaları, Pamukkale travertenleri gibi), meclisler, ibadethaneler, kütüphaneler, fabrikalar, çarşılar, müzeler, sanat galerileri, anıtlar, tarihi kalıntılar, mağaralar, hayvanat bahçeleri, köyler, tarihi yapılar, göl, deniz, akarsu, barajlar, botanik bahçeleri, dağlar, ormanlık alanlar, hava alanları, limanlar, istasyonlar, tarım arazileri vb yerleriyle Türkiye, doğal ve kültürel özellikleri ile çok zengin bir ülkedir. Bunun dışında deprem, sel, çığ ve erozyon gibi olaylarında görüldüğü bir ülke olması sebebiyle eğitimsel açıdan da değerlendirilmesi gereken bir potansiyeldir. Buradan öğretmenlerin ülkemizde gözlem gezisi uygulamak için

çok fazla alternatiflerinin olduğu ve birçok konunun bu yöntem kullanılarak zenginleştirilip somutlaştırılabileceği görülmektedir (Demir, 2007). Ülkemizin her ilinin ayrı ayrı bu kadar zengin potansiyeli olmasına rağmen, şimdiye kadar farklı illerde ve farklı branşlarda yapılmış olan çalışmalar gözlem gezilerinin eğitim öğretimde yeterince kullanılmadığı ortaya çıkmaktadır (Belen,1992 ; Demir, 2007; Safran, 2002; Tokcan, 2002 ; Yaman, 2000). Bu araştırmada ise “Kırşehir-Ankara’daki Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, bu potansiyelden ne kadar faydalanabilmektedir?” sorusuna cevap aranacaktır. Ayrıca, gezi-gözlem yöntemine karşı öğretmenlerin tutumlarını, uygulamadaki temel problemleri ve bu problemlere karşı öğretmenlerin çözüm önerilerini belirlemek bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve ilköğretim birinci kademe düzeyinde Sosyal Bilgiler dersi okutan Sınıf öğretmenlerinin, gezi-gözlem yöntemine ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar,2004:77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kırşehir ve Ankara ili ilköğretim okullarında görev yapan Sınıf Ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, bu illerin merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim Okullarından görev yapan toplam 152 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 52 tanesi Kırşehir İlinde 100 tanesi Ankara’da görev yapmaktadır. Öğretmenlerin 106 ‘sı Sınıf 46’sı ise Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan 46 Sosyal Bilgiler öğretmenin 24’ü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, 22’si ise Tarih öğretmenliği, Coğrafya öğretmenliği, Tarih Bölümü, Coğrafya Bölümü ve diğer bölümlerden mezun olduğu görülmektedir.

Tablo. 1’de Araştırmaya katılan Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, cinsiyet, mesleki kıdem, öğrenim durumu, çalıştıkları il, mezun oldukları bölüm ve branşlara ilişkin yüzde (%) ve frekans (f) değerleri verilmiştir.

Öğretmenlerin öğrenim durumlarına bakıldığında lisans mezunu olanlar %80 ile ilk sırada yer almaktadır. Lisansüstü eğitimden mezun olan öğretmenlerin oranı ise %7’dir. (Tablo:1)

Tablo1. Araştırma Kapsamındaki Öğretmenlere Ait Veriler

N		%		N		%	
Cinsiyet				İl			
Bayan Öğretmen	66	44	Kırşehir	52	34		
Erkek Öğretmen	86	56	Ankara	100	66		
Toplam	152	100	Toplam	152	100		
Mesleki Kıdem				Mezun Olduğu Bölüm			
0-5 Yıl	20	13	Sosyal Bilgiler Öğrtm.	24	15		
6-10 Yıl	39	26	Sınıf Öğretmenliği	98	65		
11-15 yıl	38	25	Coğrafya-Tarih Öğrtm.	12	8		
16-20 Yıl	23	15	Coğrafya-Tarih Bölümü	10	7		
21-25 Yıl	20	13	Diğer	8	5		
26 ve üzeri	12	8	Toplam	152	100		
Toplam	152	100					
Öğrenim Durumu				Branş			
Ön lisans	19	13	Sınıf Öğretmeni	106	70		
Lisans	122	80	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	46	30		
Lisansüstü	11	7					

Toplam	152	100	Toplam	152	100
--------	-----	-----	--------	-----	-----

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem metodu hakkındaki görüşlerini belirlemek için, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğretmenlere ait cinsiyet, kıdem, mezun olunan bölüm, öğrenim durumu, çalıştığı il gibi beş farklı değişken yer almaktadır. II. Bölümde ise gezi-gözlem yönteminin uygulanması ile ilgili 12 soru yer almaktadır. Soruların 3 tanesi açık uçlu, 5 tanesi 5'li likert tipinde sorulardır, diğer sorular ise mevcut problemleri ve önerileri tespit etmeye yönelik sorulardır. Anketin geliştirilme aşamasında şu adımlar takip edilmiştir: İlk olarak literatür taraması yapılarak mevcut gezi gözlem metodu ve çalışmalar incelemiş ardından, 10 Sınıf öğretmeni ve 5 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile görüşülerek onların görüş ve önerileri doğrultusunda bir soru havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan soru havuzu içinde ki sorular önceki gruptan farklı olarak 5 Sınıf öğretmeni ve 5 Sosyal Bilgiler öğretmenine sorulmuş ve ön uygulama sonucunda ankette öğretmenlerin zamanını çok alan sorular, açıklık ve anlaşılabilirliği konusunda net olmayan sorular çıkarılmıştır. İçerik geçerliliği için Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde, görevli öğretim elemanlarına uzman görüşü için sunulmuş ve gelen öneriler doğrultusunda, ankette geliştirilme yapılarak içerik geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Son hali ile anket 5 farklı değişken ve 12 soru olmak üzere toplam 17 maddeden oluşmuştur.

Verilerin Analizi:

Veri toplama aracı ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gezi gözlem metodu ile ilgili görüşlerini ve mevcut problemleri belirlemek amacıyla katılımcıların verdikleri cevapların yüzde (%) ve frekans (f) değerleri oluşturulmuştur.

Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem yöntemine ilişkin görüşlerine ait bulgular ve yorumlar bu bölümde verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Gezi-Gözlem Metodunu Kullanma Durumları

Uygulama Sıklığı	<i>f</i>	%
Her Zaman	9	6
Sık sık	15	10
Bazen	54	35
Nadiren	51	34
Hiçbir Zaman	23	15
Toplam	152	100

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin % 6'sının gezi gözlem metodunu her zaman, %35'nin bazen kullandıkları; %15'nin ise hiçbir zaman kullanmadıkları görülmektedir. Yani araştırmaya katılan 152 öğretmenden 23'ü gezi-gözlem metodunu hiç kullanmamaktadır. Öğretmenlerin birçoğu ise (54 kişi) gezi-gözlemi yöntemini "bazen" kullandıkları ifade etmişlerdir. Gezi gözlem metodunu "her zaman" kullanan öğretmen sayısının (9 kişi) azlığı da yine dikkat çekicidir

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Gezi-Gözlem Metodunu Uygulama Sayıları

Gezi düzenleme sayısı	<i>f</i>	%
1 defa	56	37
2 defa	29	19
3 defa	7	4
4 defa	6	4
5 ve üzeri	27	18
Hiç düzenlemeyen	27	18
Toplam	152	100,0

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin %18'inin 5 ve üzeri, %8'i 3-4 defa, %19'u 2 defa gezi-gözlem metodunu uygulamışlardır. Öğretmenlerin %37'si ise bir defa; %18'i de öğretmenlik hayatı boyunca hiç gezi-gözlem metodunu uygulamadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %87'sinin (132 kişi) 6 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu düşünüldüğünde yapılan gezi sayısının çok az olduğu görülmektedir. Öğretmenler yılda sadece bir defa bile bu metodu uygulasa % 87'sinin toplam 6 defadan fazla gezi gözlem metodunu uyguladığının görmemiz mümkün olacaktı.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Gezi-Gözlem Metodunu Yakın veya Uzak Çevreye Uygulama Durumları

Uygulama Sıklığı	Yakın Çevre		Uzak Çevre	
	f	%	f	%
Sık Sık	41	27	2	1
Bazen	88	58	64	42
Hiçbir Zaman	23	15	86	57
Toplam	152	100	152	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin genellikle yakın çevre gezileri düzenlediği görülmektedir. Öğretmenlerin %58'i yakın çevre gezisini "bazen" düzenlediklerini ifade ederken, %57'si uzak çevre gezisini hiçbir zaman düzenlemediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Geziye Gitmeden Önce Önbilgi Verme Durumları

Önbilgi Verme Durumları	f	%
Her Zaman	80	52
Sık sık	15	10
Bazen	19	12
Nadiren	13	9
Hiçbir Zaman	25	17
Toplam	152	100,0

Tablo 5'e göre öğretmenlerin %52'si geziye gitmeden önce "her zaman" ön bilgi verirken, %19 bazen ön bilgi vermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %17'si ise geziye gitmeden önce öğrenciye ön bilgi vermemektedir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Geziye Gitmeden Önce Gezi Planı Yapma Durumları

Gezi Planı Yapma Durumları	<i>f</i>	%
Her Zaman	81	53
Sık sık	11	7
Bazen	23	15
Nadiren	14	10
Hiçbir Zaman	23	15
Toplam	152	100,0

Tablo 6'ya göre öğretmenlerin %53'ü geziye gitmeden önce gezi planı hazırlarken, %15'i bazen hazırlamaktadır. Öğretmenlerin yine %15'i ise gezi planını hiçbir zaman yapmamaktadır.

Tablo 7. Öğretmenlerin Gezi – Gözlem Uygulayamama Nedenleri veya Uygularken Karşılaştıkları Problemler

<i>Ekonomik Problemler</i>	<i>f</i>	%
<i>Gezi için öğrencilerden para toplayamama</i>	117	77
<i>Gezilecek yerlerin ücretli olması</i>	67	44
<i>Araç temin edememe,</i>	62	41
<i>Konaklama sorunu</i>	56	37
<i>İdari problemler</i>	<i>f</i>	%
<i>Resmi işlemlerin uzun sürmesi</i>	86	57
<i>Milli eğitim müdürlüğünün onay vermemesi</i>	33	22
<i>Okul idaresinin onay vermemesi (idarecilerin, geziler konusunda olumsuz tutumu)</i>	31	20

Velilerden Kaynaklı Problemler	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Velilerin maddi durumunun zayıf olması</i>	98	65
<i>Ailelerin göndermek istememesi,</i>	56	37
<i>Geziler konusunda velilerle sorun yaşamaktan çekinmem</i>	47	31
Diğer problemler	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Gezi esnasında kaza ve tehlikelerle karşılaşma olasılığı</i>	105	70
<i>Müfredatın Yoğunluğu (zaman sorunu)</i>	67	44
<i>Sınıfların kalabalık olması</i>	47	31
<i>Gezi esnasında koordinasyon sorunlarıyla karşılaşma olasılığı</i>	39	26
<i>Sınıflarda şımarık öğrencilerin olması</i>	33	22
<i>Öğrencilerin Sınava Hazırlanması</i>	30	22

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin gezi gözlem düzenlerken farklı problemlerle karşılaştıkları görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (%77) ekonomik problemler içerisinde, “gezi için öğrencilerinden para toplayamama” maddesini en önemli problem olarak belirtmişlerdir. Yine öğretmenler Diğer Problemler Bölümünden “gezi esnasında kaza ve tehlikelerle karşılaşma olasılığını” %70’lik bir oranla en büyük engellerden birisi olarak belirtmişlerdir. Velilerden kaynaklı problemlere ise öğretmenlerin % 65’i “velilerin ekonomik durumunun zayıf olmasını” göstermişlerdir. Öğretmenlerin problem olarak gördüğü bir diğer nokta ise *resmi işlerin uzun sürmesidir*. Öğretmenlerin, gezi-gözlem metodunu uygulayamama veya uygularken karşılaştıkları diğer problemler ise; *gezilecek yerlerin ücretli olması, müfredatın yoğunluğu (zaman sorunu), araç temin edememe, ailelerin çocuklarını geziye göndermek istememesidir*. Bu problemlerin giderilmesi durumunda Öğretmenlerin %34’ü her zaman, %43’ü de sık sık gezi gözlem metodunu kullanacaklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 8. Gezi-Gözlem Metodunun Daha Sık Uygulanabilmesi İçin Öğretmenlerin Önerileri

Öneriler	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Okullarda Bütçe Ayrılmalı</i>	103	68
<i>Bürokratik İşlemler Kolaylaştırılmalı</i>	99	65
<i>Okullara Vasıta Sağlanmalı</i>	97	64
<i>Gezi-Gözlem Metoduna Müfredatta Daha Çok Yer Ayrılmalı</i>	89	59

<i>MEB Tarafından Metodun Kullanılması Teşvik Edilmeli</i>	80	53
<i>Yerel Yönetimlerden Okullara Destek Verilmeli</i>	79	52
<i>Okul-Aile İşbirliği Sağlanmalı</i>	77	51
<i>Sınıf Mevcutları Azaltılmalı</i>	49	32
<i>Öğretmenler Bilinçlendirilmeli</i>	37	24

Öğretmen gezi gözlem metodunun daha sık uygulanması için bir takım önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmenlerin %68'i bu yöntemin daha sık uygulanabilmesi için okullara bütçe ayrılması gerektiğini, %65'i bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması gerektiğini, %64'ü okullara araç sağlanması gerektiğini, %54'ü ise müfredat hazırlanırken bu yönetime daha çok yer ayrılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yine yerel yönetimlerin bu konularda okullara destek vermesi gerektiği, okul aile işbirliğinin artırılması gerektiği ve sınıf mevcutlarının azaltılması gerektiği öğretmenler tarafından getirilen diğer önerilerdir.

Tablo 9. Kırşehir’de Görev Yapan Öğretmenlerin Gezi Düzenledikleri Yerler

<i>Yer Örnekleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Ürgüp-Göreme-Nevşehir-Kapadokya Bölgesi</i>	23	44
<i>Cacabey Medresesi</i>	21	40
<i>Resmi Kurumlar</i>	18	34
<i>Ankara</i>	17	32
<i>Kırşehir Müzesi</i>	15	29
<i>Tarihi Mekanlar</i>	11	21
<i>Kırşehir Kalesi</i>	7	13
<i>Çanakkale</i>	6	11
<i>Hirfanlı Elektrik Santrali</i>	6	11
<i>Kaplıca (Terme)</i>	4	7
<i>Konya</i>	3	5
<i>Antalya</i>	2	4

Kırşehir’de görev yapan öğretmenlerin büyük bir bölümü Ürgüp-Göreme-Nevşehir bölgesine gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Yine şehir dışında ikinci en çok tercih edilen il Ankara’dır. Şehir içinde ise öğretmenler

daha çok Cacabey Medresesi'ne, resmi kurumlara, Kırşehir müzesine ve tarihi mekânlara gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Az sayıda öğretmen ise uzak mesafeli gezi diyebileceğimiz Çanakkale, Konya ve Antalya'ya gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 10. Ankara'da Görev Yapan Öğretmenlerin Gezi Düzenledikleri Yerler

<i>Yer Örnekleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Müzeler</i>	58	58
<i>Anıtkabir</i>	57	57
<i>Atatürk Orman Çiftliği</i>	32	32
<i>Feza Gürsoy Bilim Merkezi</i>	24	24
<i>Eski Meclis</i>	21	21
<i>Resmi Kurumlar</i>	18	18
<i>Sinema-Tiyatro</i>	14	14
<i>Atatürk'ün Evi</i>	13	13
<i>Tarihi Yerler</i>	9	9
<i>Muhtarlık</i>	8	8
<i>Kapadokya</i>	6	6
<i>Fabrikalar</i>	6	6
<i>Kızılcahamam</i>	6	6
<i>Ankara Kalesi</i>	4	4
<i>Alışveriş Merkezleri</i>	4	4
<i>Göller-Barajlar</i>	4	4
<i>Abant</i>	3	3
<i>Ahlatlıbel</i>	4	4
<i>Karadeniz</i>	3	3
<i>Sakarya Şehitliği</i>	3	3
<i>Cumhurbaşkanlığı</i>	3	3
<i>Çanakkale</i>	2	2
<i>Beypazarı</i>	2	2
<i>Konya-Hatay-İstanbul</i>	1	1
<i>Belirtmeyen</i>	18	18

Ankara'daki öğretmenlerin çoğu müzelere gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Müze olarak ise Anadolu Medeniyetler Müzesi, Etnografya Müzesi,

Rahmi Koç Müzesi, Gordion Müzesi ve Türk Hava Kurumu müzelerine gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ikinci olarak en fazla gezi düzenledikleri yer Anıtkabir'dir. Daha sonra Atatürk Orman Çiftliği, Feza Gürsoy Bilim Merkezi, Eski Meclis ve resmi kurumlara gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Çanakkale, Konya, Hatay, İstanbul gibi uzak mesafeli yerleri de birkaç öğretmen ifade etmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Gezi Düzenledikleri Zamanlar

<i>Gezi zamanı</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Konu İşlenirken eşzamanlı</i>	51	30
<i>Bahar Ayları (Nisan-Mayıs)</i>	28	18
<i>Belirli Gün Haftalar-Resmi Bayramlar</i>	27	17
<i>Eğitim Öğretim Yılıının Sonunda (Haziran)</i>	23	15
<i>İklim-Hava Koşullarının Uygunluğu</i>	12	7
<i>Turizm Haftası</i>	7	7
<i>Belirtmemiş-Fark etmez</i>	28	18

Öğretmenlerin yaklaşık %30'u gezileri konular işlenirken konu ile ilgili eş zamanlı veya Belirli gün veya haftalarda gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Yani Atatürk'ün hayatı ve 10 Kasım haftasında Anıtkabir'e gezi düzenlediklerini, konunun içerisinde teknoloji yer alıyorsa Feza Gürsoy Bilim Merkezi'ne gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin %28'i bahar aylarını özellikle nisan ve mayıs ayını tercih ettiklerini, %23'ü eğitim öğretim yılının sonunu tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı ise iklim-hava koşullarının uygun olduğu zamanlarda gezi düzenlemeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Gezi Sonrası Düzenledikleri Etkinlikler

<i>Etkinlik Örnekleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Sözlü Anlatım-Soru Cevap-Tartışma</i>	55	36
<i>Yazılı Anlatım-Kompozisyon Yazdırma</i>	48	31
<i>Görsel anlatım-Resim Yaptırma</i>	22	14
<i>Fotoğraf Sergisi</i>	10	7
<i>Form Doldurtma</i>	5	3
<i>Gezi Videolarının İzletilmesi</i>	3	2

Öğretmenlerin yaklaşık %36'sı gezi sonrası sınıfta, öğrencilerin gezi ile ilgili gözlemlerini anlatmalarını istemektedir. Gezi sonrası sınıfta tartışma havası yaratarak, soru cevap şeklinde öğrencilerin ne öğrendiklerini tespit etmeye çalışmaktadır. Öğretmenlerin %31 gezi sonrası öğrencilerin gezi izlenimlerini yazdırıp sınıf içerisinde okutturmaktadır. Öğretmenlerin %14'ü ise gezilen yer ile ilgili, öğrencilerin resim yapmasını istemektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise gezi fotoğraflarını okul koridorunda veya sınıf panosunda sergilemekte, gezi sırasında çekilen videoları öğrencilere izletmektedir. (Öğretmenlerin bir kısmı ise bu etkinliklerin hepsini yaptırdığını belirtmiştir.) Üç öğretmen ise gezi öncesi gezilecek yerler ilgili daha önceden form hazırladığını, gezi sonrasında ise bu formu doldurduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin %19'u ise herhangi bir etkinlik yaptırmamış veya bunu ifade etmemiştir.

Tablo 13. Gezi Gözlem Olmadan Sosyal Bilgilerin Yeterince Öğretileceğini Düşünüyor musunuz?

Öğretmen Görüşleri	<i>f</i>	%
Evet	35	23
Hayır	52	34
Kısmen	65	43
Toplam	152	100,0

Gezi gözlem metodu kullanılmadan Sosyal Bilgiler dersinin yeterince öğretilebileceğini düşünüyor musunuz, sorusuna öğretmenlerin %23'i evet cevabını vermişlerdir. Bu cevabı veren öğretmenler zaten gezi gözlem metodunu uygulamayan öğretmenlerdir. Öğretmenlerin %34'ü ise hayır, %43'de kısmen cevabını vermişlerdir.

Sonuç ve Tartışma

Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem metodunu uygulamaya yönelik görüşlerinin tespit edildiği bu çalışmada şu sonuçlar ortaya çıkmıştır;

Gezi – gözlem metodunu Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından sık kullanılan bir metot değildir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin gezi-gözlem metodunu uygulama sayılarına da bakıldığında bu metodun sık kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin %56’sı bu metodu bir veya iki defa kullanmış, %18’i ise meslek hayatları boyunca bu metodu hiç kullanmamışlardır. Beş veya daha fazla gezi-gözlem kullanan oranı yine %18’dir.

Buradan anlaşılan o ki birçok öğretmen, yılda ortalama bir defa dahi bu metodu kullanmamaktadır. Yapılan bazı çalışmalarda bu metodun sık kullanılmayan bir yöntem olduğunu göstermektedir. Çelikkaya ve Kuş (2009) tarafından öğrenci, gözlemci, öğretmen görüşleri alınarak yapılan çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin en az kullandıkları metotlardan birisinin gezi gözlem metodu olduğunu tespit etmişlerdir. Mazman (2007) tarafından yapılan çalışmada Gezi-gözlem metodunun Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin büyük çoğunluğu tarafından “bazen” uygulanan bir metot olduğunu tespit etmiştir. Taşkaya ve Bal (2009)’a göre Sınıf öğretmenlerinin bildiği ancak derste kullanmadığı Sosyal Bilgiler öğretim yöntemleri arasında “Gezi-Gözlem” gelmektedir. Oysa ki ders gezileri özellikle Sosyal Bilgiler dersi için çok uygundur. Tarihi ve coğrafi özellikleri olan yerlere, resmi kurum ve kuruluşlara geziler Sosyal Bilgiler dersinin öğrenilmesini hem zevkli hem de kalıcı hale getirecektir. Ayrıca gezi düzenlenemediği durumlar için ise bilgisayar teknolojilerinden yararlanılarak sanal olarak gezilerin düzenlenmesi önerilmektedir (MEB TTKB, 2005). Yapılan birçok araştırma da gezi gözlem yönteminin, diğer yöntemlere göre öğrenci başarısını daha fazla artırdığını göstermiştir (Korkmaz, 2006; Açıköz, 2006; Tunç, 2006).

Gezi düzenleyen öğretmenler, genellikle gezilerini yakın mesafeli, şehir içinde yerlere düzenlemektedir. Az sayıda öğretmen uzak mesafedeki, il dışındaki yerlere gezi düzenlemektedir. Kırşehir’de gezi düzenleyen öğretmenler, yakın olması nedeniyle en fazla, Kapadokya bölgesine gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. İl içerisinde ise en çok, tarihi değeri olan Cacabey Medresesine, İl Kaleye, Müzeye gezi düzenledikleri belirtmişlerdir. Birkaç öğretmen ise, kendi bireysel çabası ile Çanakkale iline gezi düzenlediğini ifade etmişlerdir. Ankara’da görev yapan öğretmenler ise; daha çok il içindeki müzelere, Anıtkabire, Atatürk Orman Çiftliğine, Feza Gürsoy

Bilim Merkezine, tarihi yerlere, resmi kurumlara gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler çevre ilçelere gezi düzenlediklerini, birkaç öğretilimde Çanakkale, Sakarya şehitliği gibi uzak mesafeli yerlere gezi düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Buradan anlaşılan, farklı illerdeki öğretmenler imkânları doğrultusunda yakın gördükleri, şehrin tarihi, turistik yerlerine, ders konuları ile ilgili resmi kurumlara, öğrencinin dikkatini çekebileceğini düşündükleri yerlere gezi düzenlemektedir.

Gezi-gözlem metodunun en önemli basamaklarından birisi gezi öncesi öğrencilere bilgi vermek ve gezi sonrası öğrencilerden dönüt almaktır. Eğer bu yöntemi yararlı bir şekilde kullanmak istiyorsak gezi öncesi bir gezi planı hazırlamalı, öğrencilere gezi ile ilgili ön bilgiler verilmeli ve gezi sonrası etkinlikler düzenlenmelidir. Bu çalışmada, öğretmenler genellikle gezi öncesi öğrencilere gezilecek yer ile ilgili bilgi verdiklerini, yine geziye gitmeden önce gezi planı hazırladıklarını ve gezi sonrasında ise bir takım etkinlikler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin gezi sonrası en çok yaptıkları etkinlikler arasında sınıf içerisinde yazılı, sözlü olarak gezinin anlatılması ve gezi ile ilgili resim yaptırılması gelmektedir. Çok az sayıda öğretmen ise gezi sonrası fotoğraf sergisi yaptırmakta ve gezi ile ilgili videoları öğrencilere izlettirmektedir.

Öğretmenler geziyi genellikle belirli dönemlerde düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Özellikle konu işlenirken eşzamanlı olarak, belirli gün ve haftalarda ve iklim koşullarının uygun olduğu zamanlarda öğretmenler gezi düzenlemeye gayret etmektedir. Sosyal Bilgiler dersinde konulara uygun eş zamanlı gezi düzenlenmesi çok önemlidir. Konulara uygun olarak uzak mesafeli olmasa da şehir içerisindeki tarihi yerlere, resmi kurumlara, sivil toplum örgütlerine ve fabrikalara geziler düzenlenebilir.

Öğretmenler gezi gözlem yöntemini uygulayamamalarının veya az uygulamalarının çeşitli nedenlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu yöntemi uygulayamamalarının en temel nedenlerinden birisi ekonomik problemlerdir. Özellikle öğrencilerden para toplayamama, gezilecek yerlerin ücretli olması, araç temin edememeyi ekonomik problemler olarak sıralamışlardır. Tunç (2006) tarafından yapılan çalışmada, Coğrafya öğretmenleri gezi-gözlemi coğrafyada kullanılabilecek en etkili yöntem olarak görmekteirler. Ancak bu yöntem

öğretmenler tarafından sık kullanılmamaktadır. Çalışmada, gözlem yöntemini uygulamayan öğretmenler gerekçe olarak ekonomik problemleri neden göstermişlerdir. Öğretmenlerin karşılaştığı bir diğer problem ise gezi esnasında kaza ve tehlikeden çekinmeleridir. Türkiye`de son on yılda meydana gelen, resmi olarak kayıtlı trafik kazalarında, 45 binden fazla kişinin öldüğü, bir buçuk milyonun üzerinde kişinin yaralandığı ya da sakat kaldığı (www.trafik.gov.tr) düşünüldüğünde öğretmenlerin trafik kazalarından çekinmeleri gayet normaldir. Son yıllarda hızlanan duble yol çalışmaları, gezi araçlarından istenen standartların yükseltilmesi olumlu gelişmelerdir. Ama yine de trafik kazaları öğretmenlerin en çok çekindiği problemlerin başında gelmektedir. Öğretmenlerin yakın mesafeli gezi düzenlemelerinin temelinde de trafik kazası kaygısı olabilir. Resmi işlerin uzun sürmesi, velilerin maddi durumunun zayıf olması, ailelerin çocuklarını gezi yapılacak yere göndermek istememesi ve sınıfların kalabalık olması öğretmenler tarafından en çok ifade edilen diğer problemlerdir. Yine öğretmenler bu sorunların giderildiği takdirde bu yöntemi daha sık kullanacaklarını ifade etmişlerdir. Mazman (2007) ‘da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, maddi imkânsızlıklardan, bürokratik engellerin çokluğundan, müfredat yoğunluğundan dolayı bu metodu kullanamadıklarını tespit etmiştir. Demir ve Eşki (2010) yapmış oldukları araştırma sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının gözlem gezisi için ilgilerinin yüksek olduğu, ancak beklenmeyen durumlarla karşılaşılma ihtimali yüzünden uygulama aşamasında sorun olabileceğini düşündükleri sonucuna ulaşmışlardır.

Gezi gözlem yönteminin daha sık uygulanması için öğretmenler en çok ekonomik problemlerin giderilmesine yönelik öneriler getirmişlerdir. Özellikle bir yöntem olarak gezi-gözlemin uygulanabilmesi için bireysel çabalar ile değil sistemli bir biçimde gezilerin organize edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun için de okullara bütçe ayrılması ve gezi için araç sağlanması gerektiğini önermişlerdir. Yine öğretmenlerin büyük çoğunluğu bürokratik işlerin kolaylaştırılması gerektiğini, müfredatta bir yöntem olarak gezi-gözlemin kullanılmasına daha çok yer ayrılması ve Bakanlığın bu yöntemi kullanmaya teşvik etmesi gerektiğini önermişlerdir. Okul aile işbirliğinin sağlanması ve sınıf mevcutlarının azaltılması gerektiği de öğretmenler tarafından getirilen diğer önerilerdir. Öğretmenler tarafından en çok ifade edilen trafik kazaları problemine yönelik ise herhangi bir öneri getirilmemiştir.

Kaynakça

Açıkgöz, Merve (2006), **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi-Gözlem Ve İnceleme Yönteminin Etkililiğinin İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Atuf, N. (1929). **Pedagoji Tarihi**. İstanbul: Muallim Mektebi Kitapları

Belen, F. (1992). İlk ve Orta Öğretimde Arkeoloji Müzelerinde Eğitim Sorumluluklarının Belirlenmesi-Çözüm Üzerine Bir Deneme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Benz, G. (1962). An Experimental Evaluation of Field Trips for Achieving Informational Gains in a Unit on Earth Science. **Science Education** 46: 43-49.

Çelikkaya, T. ve Kuş, Z. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntem Ve Teknikler, **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C. 22, S. 2.

Çetin ve Diğerleri, (2006). Halil Fikret Kanad ve Coğrafya Eğitimi Üzerine Bir Eseri: Coğrafya'nın Tedris Usulü, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 26, Sayı 3, 1-16.

Demir, Mehmet Kaan (2007) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gözlem Gezisi Yöntemine Bakış Açılarının İncelenmesi, **GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 27, Sayı 3 (2007) 83-98

Demir, M. K. ve Eşki I. Ö. (2010). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gözlem Gezisi Yöntemine Ve Karşı İlgilerinin İncelenmesi", **9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu**, Elazığ, s.1070-1071

Doğanay, Hayati. (1993), **Coğrafya'da Metodoloji**, İstanbul: MEB. Yayınları

Erden, M. (Tarihsiz). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, İstanbul: Alkım Yayınevi.

Evans, H. G. (1958). 5. **An Experiment in the Development and Use of Educational Field Trips. The University of Tennessee.** Unpublished Doctoral Dissertation.

Garipoğlu, N. (2001). Gezi -Gözlem Metodunun Coğrafya Eğitimi ve Öğretimindeki Yeri, **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı: 3, Cilt: 2, 13-30.

Gennaro, E. D. (1981). The Effectiveness of Using Previsit Instructional Materials on 10. Learning for a Museum Field Trip Experience. **Journal of Research in Science Teaching** 18: 275-281.

Gök, Y. ve Girgin, M. (2001). Ortaöğretim Coğrafya Programında Deney ve Gezi-Gözlemin Önemi, **Doğu Coğrafya Dergisi**, Sayı,6, 61-73

Güngördü, E. (2002), **Coğrafyada Öğretim Yöntemleri İlkeler ve Uygulamalar**, Nobel Dağıtım, Ankara.

Hosley, E. W. (1974). 8. **A Comparison of Two Methods of Instruction in Environmental Education. University of Maryland**, Ph.D. dissertation. ED 106 098.

İnci, S. ve Güleriyüz H. (2004). **Yaratıcı Eğitim ve Çoklu Zekâ Uygulamaları**. Ankara: Artım Yayınları.

Kanad, Halil Fikret. (1927). **Coğrafyanın Tedris Usulü**. İkbâl Kütüphanesi, İstanbul.

Karasar, N. (2004). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Korkmaz, N. (2006), **Volkan Topoğrafyası Konularının Öğretiminde Gezi-Gözlem Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kuhnen, S. M. (1959). 6. **The Effectiveness of Field Trips in the Teaching of General Botany**. New York University. Unpublished doctoral dissertation.

Küçükahmet, L. (1997). **Eğitim Programları ve Öğretim**. Ankara: Gazi Kitabevi.

Mason, J. L. (1980) Field Work in Earth Science Classes. **School Science And Mathematics**, 80: 317-322.

MEB TTKB (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu** (4-5. Sınıflar). Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Nas, Recep. (2000). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Oruç, Ş. ve Kırpık G. (2006). **Osmanlı'da Modern Öğretim, Strateji, Yöntem ve Teknikleri**. Ankara: Gazi Kitabevi.

Mazman, Fatma. (2007). **Sosyal Bilgiler Eğitiminde Gezi-Gözlem Metodunun Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Özden, Yüksel, (1999). **Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Pegem Yay.

Safran, M. (2002). Orta Öğretim Kurumlarında Tarih Öğretiminin Yapı ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma. *Türk Yurdu*, 22 (175): 73-79.

Tan, Şeref, Alaattin Erdoğan. (2001). **Öğretimi Planlama ve Değerlendirme**. Ankara: Anı Yay.

Taşkaya, M., Bal, T. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Yöntemlerine İlişkin Görüşleri, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 173 -185,

Taşpınar, Mehmet. (2005). **Kuramdan Uygulamaya Öğretim**. Ankara: Nobel Yay.

Tokcan, H. (2002). Orta Öğretim Coğrafya Programında Yer Alan Nüfus Konularının Öğretiminde Kullanılan Yöntemlerin Değerlendirmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tunç, S. (2006). **Gezi-Gözlem Yönteminin Coğrafya Eğitim – Öğretimindeki Önemi, Öğrenci Başarısına Etkisi ve Diğer Öğretim**

Yöntemleriyle Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yaman, S. (2000). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin 4 ve 5. Sınıflarda Fen Bilgisi Dersinde Öğretim Yöntemlerini Kullanma Durumlarına Yönelik Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

www.trafik.gov.tr (12.1.20010 tarihinde
http://www.trafik.gov.tr/istatistikler/10_yil_istatistik.asp adresinden
alınmıştır.)